

BIJLAGE 6

Onderhoudstraject verdeelmodellen WWB

Inleiding

In het plan van aanpak ‘Doorontwikkeling verdeelmodel I-deel Wet Werk en Bijstand’ is toegezegd een beschrijving van het onderhoudstraject voor de WWB. In deze notitie wordt het onderhoudstraject voor de WWB beschreven (zowel voor het verdeelmodel voor het I-deel als voor het W-deel). Achtereenvolgens worden de verschillende aspecten die bij het onderhoudstraject aan de orde zijn langsgelopen.

Doelstelling onderhoud

Doelstelling van het onderhoud is de kwaliteit van de verdeelmodellen WWB te waarborgen en zo mogelijk te verbeteren. Het onderhoudstraject biedt gemeenten en parlement de garantie dat extreme uitkomsten van de verdeelmodellen onderzocht en bekeken worden en, indien deze niet verklaarbaar zijn, aanleiding vormen voor nader onderzoek tot aanpassing van het model.

Bij de ontwikkeling van het objectief verdeelmodel I-deel zijn van meet af aan criteria geformuleerd waaraan het objectief verdeelmodel dient te voldoen. Dit zijn:

- *Plausibiliteit van de verdeelkenmerken*: de gehanteerde variabelen in het model hebben een logisch verband met de relatieve omvang van de bijstandsuitgaven van gemeenten;
- *Transparantie*: de werking van het model is ook voor niet-ingewijden inzichtelijk en gemeenten zouden in principe in staat moeten zijn om hun eigen budgetten te berekenen;
- *Plausibiliteit herverdeeleeffecten*: herverdeeleeffecten (verschillen tussen de objectief modelmatig berekende uitkeringslasten en de feitelijke bijstandsuitgaven) dienen plausibel te zijn, d.w.z. er treden geen systematische herverdeeleeffecten op in bepaalde groepen gemeenten (bijv. gemeenten in een bepaalde regio scoren overwegend negatief);
- *Omvang van de herverdeeleeffecten*; zo gering mogelijke herverdeeleeffecten;
- *Actualiteit*: er wordt gebruik gemaakt van de meest recente data;
- *Stabiliteit*: het is van belang dat het verdeelmodel redelijk voorspelbare uitkomsten voor gemeenten oplevert. Dit betekent dat veranderingen in de herverdeeleeffecten van het ene op het andere jaar beperkt van omvang dienen te zijn;
- *Bestand tegen gemeentelijke herindelingen*; de som van de budgetten op basis van individuele budgettering is gelijk aan het budget bij gezamenlijke budgettering.

Ook voor het verdeelmodel W-deel zijn criteria geformuleerd waaraan het verdeelmodel dient te voldoen. Deze criteria zijn opgesteld in samenspraak met gemeenten. De criteria zijn:

- model moet verdelen naar behoefte;
- model dient de beleidsvrijheid van gemeenten te waarborgen, dus moet het model neutraal zijn t.o.v. de inzet van middelen;
- model moet garant staan voor een evenwichtige benadering van doelgroepen;
- model moet de prikkelwerking van de WWB (uitstroom naar regulier werk) niet doorkruisen;
- model moet niet aanzetten tot oneigenlijk handelen, bijvoorbeeld het manipuleren van cliëntenstromen of manipuleren van gegevensaanlevering;

- model moet transparant en eenvoudig zijn;
- model mag niet tot hoge administratieve lasten leiden;
- model leidt niet tot onnodig sterke herverdeel-effecten;
- model kan rekenen op draagvlak.

De kwaliteit van de verdeelmodellen dienen voortdurend getoetst te worden aan deze criteria.

Aard van het onderhoud

Om aanpassingen van het model op zorgvuldige wijze te laten plaatsvinden wordt het stamien dat bij het onderhoud van het gemeentefonds gebruikt wordt, gehanteerd. Dit betekent dat de volgende fasen worden onderscheiden:

- o Signaleringsfase; in deze fase worden zaken gesignaleerd die mogelijke gevolgen zouden kunnen hebben voor het verdeelmodel. Dergelijke signalen kunnen zowel uit het veld (individuele/groep gemeente(n)), als van het Rijk komen. In het laatste geval kan bijvoorbeeld bedacht worden aan de mogelijke gevolgen van nieuw beleid voor de verdeling. Ook de (analyse van de) jaarverantwoordingen van gemeenten kunnen signalen geven. In deze fase wordt beslist of er aanleiding is voor nader onderzoek.
- o Onderzoeksfase; onderzocht wordt of er aanleiding is het verdeelmodel aan te passen en zo ja op welke wijze dit zou kunnen, in deze fase kan uitbesteding aan derden aan de orde zijn;
- o Aanpassingsfase; in deze fase wordt de aanpassing concreet vorm gegeven en doorgevoerd

Deze methodiek draagt er toe bij dat grote schoksgewijze aanpassingen van de verdeelmodellen zoveel mogelijk worden vermeden.

Planning onderhoud

Onderhoud is een continu proces. Daarbij dient bedacht te worden dat het doorvoeren van aanpassingen van het verdeelmodel, zoals die voortvloeien uit het hierboven beschreven stamien, de nodige tijd vergen.

De (objectief) verdeelmodellen voor jaar t dient gereed te zijn in mei t-1 om de eerste indicatie van de gemeentelijke budgetten t te kunnen geven. In september t-1 worden de budgetten bekendgemaakt. De AmvB waarin de wijze van verdeling van de budgetten is vastgelegd dient dan gepubliceerd te zijn.

Uitgaand van een start van het onderhoud in 2005 kan dan voor eventuele aanpassingen van de verdeelmodellen, die gevolgen hebben voor de verdeling de volgende planning opgesteld worden.

- * Medio 2005 voorstel onderhoudsprogramma;
- * in de loop van 2005/begin 2006 uitvoeren onderhoudsprogramma, dit resulteert in een onderhoudsrapportage;
- * april 2006 formuleren aanbevelingen die voortvloeien uit de onderhoudsrapportage, bestuurlijke afspraken over deze aanbevelingen;
- * mei/juni 2006 doorvoeren eventuele aanpassingen van het objectief verdeelmodel t.b.v. verdeling 2007

Deze planning sluit overigens niet uit dat in de loop van het jaar amenderingen van het onderhoudsprogramma kunnen worden doorgevoerd; het onderzoeksprogramma zal een dynamisch

karakter hebben. De kans bestaat wel dat aanpassingen die voortvloeien uit deze amenderingen pas later doorgevoerd kunnen worden (d.w.z. uitgaande van bovenstaande planning in jaar 2005). Schematisch ziet het onderhoudstraject en beleidsmatige ontwikkeling er als volgt uit:

budgetjaar aspect	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
modelspecificatie	APE-basis	APE-plus	-	-	nader bezien		
ALB2001	18 ½ %	0%	-	-	-	-	-
aandeel historisch	27%	0%	-	-	-	-	-
ex-ante inperking	10%	10%	12,5%	15%	nader bezien		
aanvullende uitkering ex-post	10%	10%	10%	10%	nader bezien		
werkingssfeer	40.000+	30.000+	25.000+ o.v.b.	uitbreiding nader bezien			
kleinste gemeenten	netto-kosten	alternatief	-	-	nader bezien		
W-deel variant	historisch	variant 2	-	-	nader bezien		
W-deel historisch	100%	overgangs-regime	overgangs-regime	overgangs-regime	overgangs-regime	overgangs-regime	0%

Uitvoerders onderhoud

SZW is verantwoordelijk voor het onderhoud van het objectief verdeelmodel. Ter begeleiding van het onderhoudstraject zal een werkgroep worden geformeerd, bestaande uit vertegenwoordigers van SZW (voorzitter, secretaris), de Raad voor de Financiële Verhoudingen, de VNG, Divosa en deelnemers uit individuele gemeenten. Om te komen tot een evenwichtige samenstelling dienen in de werkgroep gemeenten met zowel positieve als negatieve herverdeeleffecten vertegenwoordigd te zijn.

Zoals hierboven is aangegeven kan ten behoeve van nader onderzoek een beroep worden gedaan op externe (onderzoeks)bureaus.